

SZERKESZTŐI JEGYZET

Meghalt Choli Daróczi József, 78 éves volt, a hazai cigányság szellemi honfoglaló nemzedékének nagy alakja. Vájárból lett költő, műfordító, tanár, jeles közéleti ember. Két, emlékért idéző írás egy-egy részletével búcsúzunk tőle a lap hátoldalán. A két részletet összefogó címet szeretném megmagyarázni, mert talán első pillantásra értetlenkedhet miatta az olvasó. Pedig ez a két fordítás azért készült, hogy világunk sorsát meghatározó nagy szövegeknek, történeteknek legyen saját, lovári cigány nyelvű olvasata. Hogy a világ lovári nyelven is elbeszélhető legyen. (Choli Daróczi készített cigány-magyar szótárt, írt lovári nyelvkönyvet.) Hogy a lovári is feliratkozzék a világ felnőtt nyelvi közösségei közé.

U. i.: A Jedlik Ányos Gimnáziumban érettségizett. Az iskola honlapján nem szerepel a neve a jeles diákok névsorában.

Folytatva az előző lapszám jegyzetében már szóba hozott Komplex Alapprogram ügyét. Egy pedagógus ismerősöm mondta, hogy próbált az ÚPSZ-ban utánanézni a programnak. (Nem is panaszkodva amiatt, hogy azt éppen a tanév végi, mindig lehetetlenül zsúfolt, torlódott időszakban tartott továbbképzésen kellene készségeinken elsajátítaniuk. Noha jogosan tenné, mert azért az Élménysuli bevezetését mégsem negatív élményekkel kellene megalapozni, ha lehetne ezt a kapkodást bármiféle alapozásnak is nevezni). Csalódott volt, mert nem talált semmit, ami eligazíthatta volna. Nem volt elfogadható magyarázatom. Az alapprogramról, mely 9,8 milliárdos költségvetéssel zajlik, lapunkban valóban nem találhatók sem tanulmányok, sem másféle írások. Kétségtelenül szégyen ez a szerkesz-

tősegre nézve, vagy ami még súlyosabb, folyamatos mulasztás, melyet ugyan magyarázhatnánk azzal, hogy egyetlen, a témát tárgyaló írást sem utasítottunk el, sőt, tárgyalások szakadtak meg szerzőkkel, akiktől ígéretünk volt a témában dolgozatot készíteni, de így sem elfogadható, sehogy sem elfogadható. Mi ugyanannak a roszszul működő gépezetnek – amit az imént bíraltam, vagy akikre áthárítottam saját mulasztásunkat – vagyunk egy akadozó alkatrésze. Hiszen a továbbképzőknek is bizonyára van mentségük, ők is valami miatt ebben a képtelen időszakban kényszerültek a továbbképzés megtartására, mint ahogy az el nem készült dolgozatok mögött is lehet jó néhány alapos indok.

(Én mindenesetre mint szerkesztő a lap sok-sok mulasztásáért tartozom felelősséggel. Be kell látnom. Hiszen jól tudom, hogy a lap elmúlt fél évtizedbeli évfolyamai, mint szakmai tájékozási források, hiányosak, alapos kritikát érdemelnek. Ami azonban ennél is nagyobb baj, hogy ez a kritika sem születik meg, mert már elvárás se nagyon van, hozzászoktunk mulasztásaink szövevényéhez.)

Aztán ismét megnéztem a Komplex Alapprogram honlapját, hátha van már feltöltve olvasnivaló (bár kézenfekvő volt, hogy a kolléga is először ezzel kezdte), ott továbbra is csak rezümék vannak a két és fél éve indult programról. Hatvan iskola pedagógusainak felkészítése tehát, ha jól értem, a nyilvánosság számára (legalábbis egyszerű módon) hozzáférhetetlen szakmai anyagok alapján folyik. Miközben attitűdváltás (vagyis a hazai pedagógiai kultúra fordulata) volna a tét.

Attitűdváltást sürget az oktatásügyben az MTA 2018. május 7-ei közgyűlési határozata is. Arra gondolhattunk volna, hogy a kormány rögtön visszakérdez, illetve tanácsot kér, ehelyett, mintha csak erre is válaszolva, készül a törvénymódosítás az Akadémia ügyében, hogy Palkovics László minisztériuma kezeli majd a jövőben az MTA kutatási pénzeit. Természetesen az oktatáskutatásra szánt pénzeit is. Palkovics László azonban volt köznevelési államtitkárként felelős az akadémiai kritika által jellemzett helyzetért, vagy legalábbis azért, hogy nem látszik megnyugtónak az oktatásügy nagy problémáinak kezelése az elmúlt időszakban. Várható-e, hogy például lelkesen támogassa saját oktatáspolitikai szerepvállalásának kritikai feldolgozását? Egyáltalán, egy szakminisztérium miként diszponálhat az akadémiai kutatások forrásai fölött? (Gondolom, az volna logikus, ha véletlenül valaki tévedésből az Akadémia pénzét egy minisztériumnak utalná

ki, hogy megkérné az Akadémiát, legyen segítségére, ne legyen kénytelen átlátni azt, amit átlátni nem áll módjában.) Olyasmért kell felelősséget vállalnia, amiben nem kompetens.

A lap idei első száma nem került nyomdába, csak interneten olvasható, és amikor ezt a jegyzetet írom, abban sem bízhatunk, hogy ez csak a fenntartó anyagi gondjai miatti késés lenne, mert közben, híreink szerint, a minisztériumnak kétségei támadtak, szükséges-e még a lap nyomtatott változata. Mi, a szerkesztők, a kiadó vezetőivel egyetértésben, érhető elfogultsággal, de talán nem alap nélkül, védjük a nyomtatott lapot, hogy nem volna szerencsés az átmeneti szűkösség sugallatára hallgatni. Talán nem jó tanácsadó. Aztán, hogy mire jutottunk, majd úgylis látják.

2018. június 24.

Takács Géza

A Tanulmányok rovatba érkező írásokat lektoráltatjuk. A közlési feltételekre és a publikációs stílusra vonatkozó útmutatás, valamint a bírálati adatlap a lektorálás szempontjaival elérhető a honlapunkon: <https://folyoiratok.ofi.hu/uj-pedagogiai-szemle>.

élet és iskola, élet-iskola, életiskola, iskola és élet, iskola-élet, iskolaélet

Aki a *Kommunista kiáltványt* és az *Újszövetséget* lovárra fordította

„Élete következő sorsfordító eseménye egy irodalmi röpdolgozat írásakor történt. József Attila anyaversei volt a téma. Ekkor Choli már nagy érdeklődést mutatott az irodalom iránt, különösen nagy hatással volt rá József Attila, akinek verseskötete mindig a táskájában lapult.

A dolgozat nem jelentett problémát számára, amikor befejezte, elővette József Attila kötetét és elkezdte papírra vetni élete első műfordítását.

A tanár úr természetesen erre a tevékenységre felfigyelt. »... egyszer csak az öreg, miközben fel sem néz, megszólal – Daróczi, hozza ki! –, kivittem a dolgozatot, azt mondja – Nem ezt, a másikat! – Mindenki odafigyelt erre, már sugdolóztak – Choli lebukott! – Viszem ki a József Attila kötetet, már azon gondolkodtam, hogy mondja, hogy – Choli egyes! –, hát az Isten nem mossa le rólam, hogy puskáztam, hát József Attila – anyaversek a téma, nálam meg ott volt a József Attila kötet. Állok a katedra előtt egyik lábamról a másikra, majd elsüllyedek a szégyenben, hogy lebuktam. Benne volt a papír, amit írtam, kiveszi, nézi, nézi – Mit fog csinálni? – gondolkodtam, mire kérdezi: – Mi ez? – Tanár úr, ez egy vers – mondom. – Azt én is látom az alakjáról, de hogy van ez írva, milyen nyelven? – még nagyobb a csajok füle. Az nem volt titok, hogy cigány vagyok, hát azt tudta mindenki. Mondom: – Cigány nyelven. – Na, olvassa fel! – Végigmondtam neki az *Ars poeticát*, mert éppen azt fordítottam a pad alatt.

Azt mondja: - Jól van, hagyja itt! – Visszabandukoltam. Következő héten mentem és egy lány szalad elé, felkapnak – Choli, költő vagy! – kiabálták. «

A tanár úr a gimnázium faliújságján közzétette a fordítást, majd később a Nagyvilág világ-irodalmi folyóiratban közölte Bellér Béla a versfordítást.”

Részlet Hidvégi-B. Attila nekrológiájából

(http://www.romnet.hu/hirek/2018/05/12/elhunyt_choli_daroczi_jozsef_iro_kolto)

„Choli hídépítő és jövőépítő is volt. Képesítés nélküli tanítóként kezdte a rákospalotai Lila Iskolában. Napjait kezdhette a gyerekek összeszedésével, mert a cigány szülők nehezteltek a gyermekeiket semmibe vevő iskolarendszerre, ahonnan egészen korán kibuktak maguk is. Megtapasztalták, hogy az iskolában szereshető tudás nélkül kellett boldoguljanak, a maguk erejéből, a régi tudásokra alapozva.

Choli cigányul köszönt és folyton azt kérdezgette a szülőktől, te nem szeretnéd, ha a gyereked többre vinné, mint te magad? Lehetne jogosítványa, de ahhoz is kell a nyolc osztály! Ez a két, egymást erősítő apróság, hogy az iskolában, a rendszerbe beépülve cigányul beszélő tanító van, s hogy az ő segítségével elérhető közelségbe kerülhet a gyerekek haladása – tulajdonképpen forradalmasította a helyzetet. A meghirdetett szülői értekezlet olyan jól sikerült, hogy a szülők maguk kérték, legyen rendszeres találkozó! Így alakult meg a „Rom Som – Cigány Vagyok” Klub a Kozák téri Művelődési Házban és röviddel később az első együttes, Rom Som néven.”

Részlet Daróczi Ágnes nekrológiájából

(http://hvg.hu/velemenyt/20180513_Daroczi_Agnes_Choli)

MAGYAR
PEDAGÓGIAI
TÁRSASÁG